

Novi fašistički vandalizam u Istri

Sve hrvatsko pučanstvo u Istri je ovih dana strahovito uznemireno, jer oblasti kane nasilno promijeniti sva hrvatska prezimena u talijanska. Općinski podesitati (od vlade imenovani načelnici) su već dobili nalog, da sastave popis svih prezimena i da predlože za svako prezime novu talijansku formu. Odmah nakon toga će prefekt razaslati svim obiteljima dekret o novom prezimenu. Tko se ne bude htio služiti novim prezimenom, morat će za svaki potpis sa dotadašnjim prezimenom platiti globu od 500 do 5.000 lira.

Ta je vijest potresla naš narod do dna duše. Prezime je za obitelj nešto sveta, jer ga djeca nasljeđuju od svojih otaca i djedova. Zato je namna promjena prezimena okrutno nasilje proti samim obiteljskim osjećajima.

Vandalski zakon o promjeni prezimena govori samo o promjeni onih prezimena, koja su "talijanska ili latinskog izvora". Dok se za drugu prezimena u tršćanskoj pokrajini zasad vodi samo propagandna, neka se obitelji odluče za promjenu, dotle se u Istri ne čini nikakve razlike u smislu zakona, nego će ukratko sva prezimena biti promijenjena službenim nalogom bez ikakve prethodne molbe i proti volji samih ljudi. To javlja također tršćanski list "Il Piccolo" od 29. pr. mj.

Takav kulturni vandalizam može izmisliti samo pokvarena i perfidna fašistička duša. Na povijest naroda nam govori, da "zločini, počinjeni nad narodima, nijesu nikada ostali nekažnjeni. Doći će dan odmazde proti ovim divljačkim uhjetava-

njal. Tada će opet sva hrvatska prezimena u Istri ustati iz groba!

U Štivanu na otoku Cresu je općinski načelnik ili tako zvani podesitat naredio, da se imada na groblju sa nadgrobnih spomenika izbrisati svi hrvatski natpisi i zamijeniti talijanskima.

U Vrani na otoku Cresu gradi se državnom potpomoćno cestu. Od radnika, koji su radili na cesti, otpuštena su desetorica samo zato, što su primili i čitali knjige hrvatskog "Društva sv. Mohora za Istru".

Ovih dana je talijanska vlada u Rimu izdala nalog, da se moraju izagnati svi hrvatski i slovenački svećenici, koji nijesu talijanski državljani. Zbog toga mora otići u vrijeme od 10 do 30 dana samo iz tršćanske biskupije 13 svećenika. Svi su već prije učinili molbu za talijansko državljanstvo, ali im je bila svaki put odbijena. Tršćanska biskupija, kojoj pripada polovica Istre, imade i onako premalo svećenstva, a sada će Istra doista biti "in partibus infidelium". Na pr. u kršćanskom dekanatu, koji imade 10 župa, bilo je dosada samo 5 svećenika, a od tih moraju sada dvojica otići. U cijeloj Čiariji su samo tri svećenika, a od tih moraju otići dvojica. Jedan od tih Dalmatinac Luka Halat obavljao je, kroz 7 godina službu u tri udaljene župe (u Brestu, Slamu i Vodicama), i tako eto morat će veliki dio našega naroda ostati bez Mise i bez svake duševne utjebe u ovim očajnim danima ropstva!

Slovensko kulturno i političko pismo

LJUBLJANA, 29. februara 1928.

Pozdravljajući Novu Godinu slovenački listovi su konstatirali činjenicu, da se Slovenija nalazi u mnogo boljim prilikama nego lani ili prekolani. Možda je glavna te činjenice našla svoj glavni oslonac baš u ekonomskim prilikama. Dotaskom Slovenačke ljudske stranke na vlast — tu mislimo i na vlast oblasti i cjelokupne države — znatno je ublažena finansijska politika u Sloveniji. SLS je uspjela, da porazi "vijak", koji je u Sloveniji bio silno nategnut, odriješiti te je prošla godina u gospodarstvu prošla znatno bolje nego 1926. Broj eksekutivnih naplata poreza je znatno pao, što je vrlo važno, promislimo li, da ih je znalo biti na desetke hiljada; Trboveljska ugljenokopna družba, koja započela nekoliko desetaka hiljada radnika u rudokopima u Trboveljama, Zagorju, Kočevju itd., nije smanjivala rad u onom opsegu, kao prošlih godina. Narodno gospodarstvo počelo su organizirati i obe slovenačke oblasti, Slovenci 1921. i 1922. nijesu uspjeli da održe svoju pokrajinsku jedinstvenost, ali su se brzo pomogli od delegata ljubljanske i mariborske oblasti ustrojen je jedan izvršni odbor, koji pazi, da poslovi, zajednički i jednoj i drugoj oblasti,

budu skupno organizirani. Tako su slovenačke oblasti u jednom trenutku riješile važno pitanje, koje u Dalmaciji još nikako nije maknuto sa mrtve točke.

Vrlo je zanimiv pogled u slovenački kulturni život. Osobito obzirom na knjige. Prema podacima, koji inače još nijesu publicirani, proizlazi, da se u jugoslavenskom dijelu Slovenije lanjake godine izdavalu ništa manje nego 101 revija kulturnoga, gospodarskoga ili političkoga sadržaja! U istoj godini izdano je isto tu 249 knjiga i publikacija. Računamo li, da Slovenaca ima u Jugoslaviji oko jednoga milijuna, izlazi, da na svakih 4.000 Slovenaca dolazi godišnje jedna knjiga, a u brojimo li godišnjake revija kao knjige, izlazi, da se dnevno u Sloveniji štampa jedna publikacija. To je ogromna brojka, ako promislimo, da su Slovenci mali narod. U Njemačkoj sa njezinih više, desetaka milijuna dolazi na nešto preko 3.000 ljudi jedna publikacija godišnje. Kako vidimo, Slovenija je postigla rekord. Glede Slovenaca u Italiji može se kazati, da je njihova književna produkcija daleko manja, što je razumljivo. Ipak je kroz zadnju godinu

naprobano kod Slovenaca u Italiji deset revija i 32 knjige.

U stranačko-političkom životu vlada priličan mir. SLS drži svoje pozicije; samostalni demokrati trude se, da prezumu vodstvo nad strankama, koje su protiv SLS. Na lijevak slovenačkoj SDS pali su slovenački radničevci, bivši kmetijci. SDS je kod zadnjih izbora za Skupštinu na svojoj listi u Stajerskoj kandidirala bivšega kmetijskog poslanika Ivana Ureka. On im je donio par hiljada lično njemu odanih ljudi i to je bilo razlogom, da je Stj. Radić u Stajerskoj propao. SDS i inače hoće da ima vodeću ulogu u Radić-Prilicijevu bloku kao predstavnik Slovenaca.

Jučešnje novine donijele su zadnji pozdrav bivših narodnih socijalista, koji su od nedavna počeli nastupati skupa sa samostalnim demokratima. Njihova NSS je u Konstituantu imala dva poslanika, izabrana na temelju ideja češke Klofačeve stranke. Nakon što su od 19.3. g. dalje propali na svim linijama, došli su u usku koaliciju sa SDS. Konačno su baš juče raspustili svoju stranku i najavili faziju sa slovenačkim samostalnicima. Kao čisto slovenačka pojava NSS (koja je gros svojih pristasa imala kod nacionalni-

stičkih željezničara) u drugim krajevima nije poznata. Ipak je poznati zagrebački odvjetnik dr. Politeo bio njen pristasa i bog-zna, kamo će sada on.

Ljubljana je prekjude imala svoju senzaciju, jer je u ogromnoj sali Uniona predavao sam Stj. Radić o problemima vanjske politike. Radić je u svom govoru silno zagovarao ništa manje nego carinsku uniju s Njemačkom; izrazio se, da je Francuska slaba republika, i konačno kazao, da Italiju ne će na Balkan pustiti — Indija!

U slovenačkoj omladini opaža se previranje. Liberalističko-kapitalističke omladine imala vrlo malo. Njezinu slobodnomnu tradiciju preuzela je grupa oko *Svobodne Mladine*, lista, koji hoće posebnu slovenačku kulturu, posebnu političku državnu tvorbu itd. U vjerski niansiranoj omladini sa pozitivno-religioznim životnim nazorom previranje je na dnevnom redu. Osim katoličkih konzervativaca, koji su potpuno neaktivni i koji nemaju izrađene logike, opaža se silno jaki religiozni, kulturni i socijalni pokret kršćanske socijalističke omladine, koja ima glasila *Križ* i *Ogenj*, te o čijim težnjama ćemo govoriti u naročitoj članku.

Prohibicijska politika američke Unije

Kad je sjevernoamerička Unija u svoje vrijeme imala "suhi" režim, režim bez alkohola, te zabranila ulazak alkoholnim pićima u Sjedinjene Države pod teškim kaznenim sankcijama, to se činilo Evropi presmionim i pomalo i čudno-smiješnim. A ipak je Unija tim svojim činom dala svojem gospodarstvu jedan upravo snažan polet.

Protivalkoholni pokreti u Americi stari su koju stotinu godina. Njihovu razvoju doprinio je mnogo uz razne protestantske sekte i nasljednost britanski puritanizam — protivnost lakom užitku i lakoumnosti. Pred rat je protivalkoholni pokret odlučno tražio, da se za alkoholna pića uvede prohibicija, i to ništa manje nego u sam državni Ustav. To je dakako išlo teško, jer je za to trebala većina od dvije trećine u Kongresu, a onda ratifikacija pojedinih država-članica konfederacije. Još 1913. g. imao je Kongres običnu, nekvalifikovanu "suhu" većinu, ali je rat donio ideji prohibicije prava pobjedu. Liga protivalkoholnih društava, koja je raspolagala velikim agitacionim aparatom, snažno i pomalo skore teroristički djelovala je na američke senatore, i 18. decembra 1917. Kongres je bez otpora prihvatio od Lige predloženi prohibicijski zakon. Malo više od godine dana kasnije, 16. januara 1919., ratificirale su tri četvrtine konfederiranih država, taj zakon te je tako konačno ušao u Ustav Unije.

Zakon je predvidio samo zabranu uvoza alkoholnih pića, dok je organizacija prohibicije povjerio državama. I pogledamo li na brigu pojedinih država oko organiziranja

prohibicije, vidjet ćemo, da "suhi" režim nije primljen baš jako oduševljeno od američkih građana. Po brizi za prohibiciju, države se raspadaju u tri skupine. Za prohibiciju su se bez debate izjavile države Unije na zapadu, jugu i sredini. Vrlo mlako, skoro indiferentno, uzele su "suhi" režim države Kalifornija, Michigan, Illinois, Ohio, Pennsylvania i dr. dake baš one, u kojima je najviše iseljnika. Strano protivne "suhom" režimu su države New-York, New-Yersey te uopće svi veliki gradovi, a napose oni u pograničnome pasu, gdje se može uspješno kriomčariti. Kriomčarenje alkoholnih pićima vodi se naveliko. Radi toga su puritanske sekte baptista i metodista prisilile centralnu vladu u Washingtonu, da uvede oštre mjere protiv kriomčara i da organizira, budući da je velik broj država prema prohibiciji pasivan, centralnu armadu protiv kriomčara i pristasa "mokroga" režima. Tako je u aprilu 1925. g. povjerenje jednome visokom oficiru unijske vojske vodstvo armade "suhoga" režima. On ima čitavu flotilju pomorskih i zračnih brodova, čitavu vojsku špijuna i policije. Prohibicijska vojska se mora u pravom značenju riječi boriti sa kriomčarima. Za troškove prohibicije ide godišnje preko 20 milijuna dolara.

Da li se u Uniji još uvijek pije? Bez sumnje. I kažu, da se u zadnje vrijeme pije sve to više. Tako je n. pr. u samom Chicagu 1920. g. bilo upotrebno 79.180 pićanih ljudi, 1924. g. već 239.839, a lanjske još više. Međutim je opće uvjerenje, da je prohibicija silno umanjila bijedu. Alkoholna pića, koja su sada silno skupa, mo-

ga si priuštiti samo bogataši bez posla, dok radnički elemenat nema vremena ni sredstava, da ga uživa. Radi toga su radnički dohoci sigurniji, štednja je povećana, a kupovna snaga a Uniji raste godišnje za čitave milijarde.

Izglasavanje proračuna

U srijedu prije prelaza na dnevni red RP-kolicija nastavljaajući svoju opstrukciju protiv vlade stavila je najprije hitan prijedlog o rezultatu istrage nad radom organa uprave grada Beograda, te se ponovno povelila riječ u Skupštini o „Glanjači“. Ovim povodom je dr. Korosec odlučno odbio sve tvrdnje, da vlasti imadu udjela u ubistvima u Južnoj Srbiji. Sve, što je čuo u ovoj debati, bit će predmet istrage, koju je već naredio. Ostaje kod izjave, koju je dao u Skupštini 29. pr. mj. i 6. t. mj. Moli, da se u buduću iznose svi slučajevi i prijedlozi o nezakonitostima preko predsjedništva ili lično njemu, a on će sve dati ispitati i krivice kazniti. To radi toga, da se ovakvom debatom u Skupštini ne da stranu nesklonoj štampi materijal, da ga eksploatira protiv ugleda naše države, što je već dosad učinila nakon prve debate o tim stvarima. Većina je nato odbila hitnost ovoga prijedloga. Nakon što je većina odbila hitnost i drugoga prijedloga RP-kolicije o dosadašnjoj vladinoj pomoći osudnim krajevima, uzeti su u presre i izglasani proračun ministarstva vojske i mornarice te onaj građevina. — U četvrtak, prije nego se prešlo na dnevni red, RP-kolicija potakla je pitanje ukidanja splitske poštanske direkcije. No većina je odbila hitnost i ovoga prijedloga. U debati je sudjelovao i Stj. Radić te je među ostalim vrlo nezgodno izjavio to, da je Srbija radi mora izazvala rat. Radi tih riječi nastalo je u Skupštini razumljivo ogorčenje. Zanimljivo je, da su radi toga mnogo ogorčeniji bili srpski zemljoradnici negoli radikalni i demokratski. Pribičevci su šutjeli kô zaliveni. Prešlo se zatim na raspravu proračuna ministarstva saobraćaja i pošta, koji su nakon ekspozeja dotičnih ministara i govora nar. poslanika prihvaćeni.

Indijci proti Engleskoj

Indijski parlament u Delhiju prihvatio je nakon trodnevne rasprave rezoluciju indijskih nacionalista, kojom se pozivaju svi indijski nar. poslanici, da bojkotiraju iz Engleske poslanu ustavnu komisiju politički i društveno te da odoklone svako sudjelovanje kod proučavanja nacrtu ustava, koji bi se predložili komisiji. Najradikalniji socijalisti su u raspravi izjavili, da se Indija približava revoluciji proti engleskom gospodstvu.

Na općinskim izborima u Bugarskoj vlada je dobila 65%, predanih glasova. Od ostalih 35% glasova dobili su najviše zemljoradnici.

„Hrvatski Radiša“ *

Naše društvo nalazi se u 25-oj godini svoga života. Osnovatelji društva imali su pred očima liih nacionalne interese i išli su za tim, da u prvom redu pobude interes u hrvatskom narodu za privredna zvanja uopće i da potiču hrvatske roditelje, da svoju najbolja djeca posvećuju raznim zvanjima privrede, napose trgovini, obrtu i industriji, jer, kako je poznato, naši ljudi su se oduvijek gurali u ovisna i često neproduktivna zvanja. Vrijeme je ali i prilike, u kojima smo živjeli i živimo, dalo čitavoj našoj instituciji jedan jak socijalni karakter, što je proizašlo iz činjenice, da je veliki dio hrvatskoga naroda obdaren mnogobrojnom djecom, a živi u neimaštini, pa je potrebno, da se tu djecu ro-

* Izvadak iz kratkoga predavanja ravnatelja „Hrv. Radiša“ g. P. Kvaternika, što ga je održao prigodom Prosvjetnoga tjedna u veljači 1928.

Fašistička kultura

Talijanska fašistička štampa obasipa dnevno Jugoslaviju najgorim pogrdama. Kao primjer, kako se u Italiji o nama bezočno piše, neka poslaži pisanje ovih triju listova:

Corriere Canavesano opisuje, kako Jugoslavija ima deset jezika, deset naroda i deset vjera. „Civilizacije — piše taj list — nema Jugoslavija nikakve: analfabetizam, razbojstvo i barbarizam. Čitava historija Jugoslavije u ovome: Sibi su bili potučeni od Austrije, pa su se zaražili sa Hrvatima i Slovencima, koji su im vjekovni neprijatelji. Opljačkali su Crnu Goru i pobijali žene i djecu. To je narod divljih svinjara, sarovih i vandalskih. U staro doba bila je Srbija pod rimskim gospodstvom i zvala se Servia, što znači narod robova, jer i nijesu dobri za drago, uza svu drzovitu brutalnost. Kad je god. 1914. Srbija prouzročila svjetski rat, Austrija ju je potukla, a Italija ju je spasila (?). Njeni vojnici, pošto su kuražno okrenuli leđa austrijskim bajunetama, dobjegli su u Italiju, konsternirani od straha. Jedna masa gladovića, odbranaca, uslijavaca i bosjaka! Najeli su se talijanskoga kruha i nitko od njih nije više vidio fronta. Ostali su u Italiji, da komodno žive na tuđi račun, i kad je došlo do talijanske pobjede, vratili su se u otadžbinu.“ — Članak ovako završava: „Ti sluge danas laju protiv svojih spasitelja. I lajat će, dok ih ne zgnječimo u istim smradnim brlozima, iz kojih su potekli, puni krpa i prijavostil!“

U pretpošlom broju smo izvještali o drskom i izazovnom držanju nekoliko fašističkih mladića u Trstu za vrijeme slovenske propovijedi u crkvi sv. Antuna Staroga. Evo, kako drsko i uvredljivo o tome piše tršćanski fašistički dnevnik *Il Popolo di Trieste* u broju od 28. pr. mj. pod naslovom „Tanto peggio“ (Toliko gore):

„Dogodilo se, kako javlja kronika, ovo: Prekjuče je jedan građanin stupio u neku kuću Božju u središtu Trsta misleći, da će naći u njoj talijankoga Boga. A kad tamo našao se u malenoj agenciji nekoga tuđeg Boga, do kojega nas — jer je jugoslavenski — ne veže nikakvo poštivanje. I eto predstavnik agencije je počeo propovijedati: slavenski. Nastavio je propovijedati: slavenski.

ditejima oduzme i da ih se prebaci u druge za život povoljnije krajeve, gdje se djeca ujedno posvećuju privrednim zvanjima. Ovom pitanju posvećuje se napose u zadnjih 8 godina osobita pažnja, što ćete moći i iz statistike, koja će slijediti, u cijelosti vidjeti. U naš društveni rad spadaju svi poslovi administrativne i organizatorne naravi, koji se poduzimati moraju, da se postigne besprikorno funkcioniranje oko brige djece, do njihovog osposobljenja, koja briga ni onda ne prestaje, nego im se ide i dalje ususret. Sve naše težnje idu za tim, da udovoljimo koliko nacionalnim toliko socijalnim, ali i neobrazbenim potrebama. Ovo zadnje bilo je i uzrokom, da smo stvorili odluku, da omogućimo čim većem broju naših mladića naučavanje u naprednom inozemstvu, te smo do sada odaslali 103 mladića, od kojih veliki broj u pogledu sposobnosti premašuje tamošnje sudru-

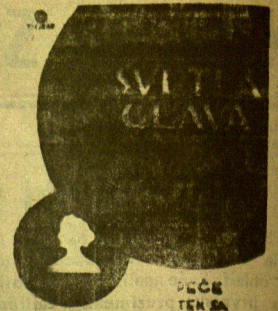
Talijanski građanin je pod prvim utiskom ostao zapanjen. Zatim se pod novim utiskom približio propovijedaonici i zamolio za riječ. Zelio je doznati, što svećenik govori i znae li, da su se u novembra 1918. — uslijed pojediničkoga svršetka drugoga rata — iskrcale u Trstu talijanske čete... I mi vrlo dobro shvaćamo indignaciju našega sunarodnjaka i na nas bi najčudnije djelovalo, kad bismo u poniznosti pošli k molbi, koja uznače, a pri tome bismo našli na jezik, koji indisponira. To ne znači, da se i nama ne bi dopalo uzdići se iznad zemaljskoga razmišljanja, da zagrimo više sfere: ali Jugoslavena smo zagrlili već na viru Jadranskoga mora, kad su ga potanule s energijom neprijateljske bajunete. Na svaki način se sjećamo poznate epizode, koja se dogodila u Londonu za vrijeme rata. Tada je bila zatvorena neka crkva, gdje se molilo njemački. Tada su dapače sami engleski rođoljubi vikali proti tom svetogrđu, ali anglikanska crkva je izjavila: „Toliko gore za Boga, koji je stvorio Njemačku!“ To isto se usudjemo ponoviti i mi za Jugoslaviju.“

Rimska *Volontà d' Italia* donosi ovakav odgovor na neki članak beogradskih *Novosti*:

„Nastojedi, da budemo, kao što smo uvijek bili, najbolji liječnici jugoslavenskim podanicima, i u neodoljivoj čežnji, da čim prije postanemo i njihovi kirurzi, savjetujemo tim promjenljivim bolesnicima, da ne uzimaju pero u ruke, kada im drže ruka, ili kad im je želudac, pun sala, podložen nezazarljivim grčevima crijeva. Jer u tom slučaju beogradski listovi sa svim svojim pisanjem ne samo da ne uspijevaju da ometu odlučnu i oružanu volju Italije, već svršavaju u najsmradnije nužnike smradnoga jugoslavenskoga dubrišta. Našim čitaocima, koji se kao i mi strastveno vježbaju u upotrebi kirurškoga noža, što će prije ili poslije morati da zadrnu u pokvarena jugoslavenska tjelesa, saopćavamo ovo, da mogu bolje upoznati težinu jugoslavenske bolesti, te da se mogu spremirati, da zarinu još dublje lijepu i tanku čeličnu oštricu u ta tjelesa.“

gove druge narodnosti, što nam svakako može biti na čast.

U našem društvenom radu imadu tri vremenske periode: I. Predratna perioda od 1904. do uključivo 1913., u koje vrijeme je briga vođena za 2.810 dječaka; II. perioda, ratna perioda, t. j. od 1914. do 1918. za 406 dječaka i III. poratna perioda od 1919. do uključivo 1927. za 7.980 dječaka ili u svemu od postanka društva prošlo je putem istoga 11.196 dječaka, koji su bili određeni za preko 60 raznih zvanja. Ako uzmemo u obzir, da je naša pomoć od postanka društva, pa do uključivo 1927. godine zamolilo 17.088 dječaka, to se vidi, da smo mogli sa 66 po sto udovoljiti iste. 34% dječaka nijesmo mogli udovoljiti, jer nijesu imali preduvjet za primitak, t. j. bez škole, ili zbog tjelesne nesposobnosti ili prevelikih zahtjeva. Ako se pak uzme u obzir, da je u istomu vremenu htjelo 17.149 poslodavaca pri-

Dr. OETKER OVM BACKINOM

Najbolje iskušane recepte šalje na želju besplatno i prosto od poštanskih pristojba.

Dr. Oetkera ilustrovana knjiga recepta sadržaje cirka 200 prvorazrednih recepta sa 51 slikom. Cijena Din 5.- dobiva se svagdje. U slučaju, da je ista rasprodana, tražite izravno od Dr. Oetkera, Maribor.

Pribičevci i policajna diktatura

Nitko danas ne više toliko protiv policajne diktature, koliko pribičevci. Svaki redak njihovih novina, svaka riječ njihovih govora kipti ogorčenjem protiv policajne diktature, nasilja, krađe kaglica i t. d. Oni se vatreno bore za depolitizaciju. I sve to čovjek mora svaki dan slušati od onih, koji su vodili one zloglasne izbore od 1925. godine, od onih, koji su pjevali himne Obznani, od onih, koji nose na dahi bezbrojna nasilja. Svetozar Pribičević, koji je brzojavno i telefonski bacao na ulicu ljude iz državne službe, sada je propovjednik depolitizacije! Pred ovom drskošću zaista staje pamet! Dobro primjećuje zagrebačka „Sl. Tribuna“!

Izbori u Poljskoj

Na izborima, koji su se obavili prošle nedjelje, vladina lista generala Pilsudskoga dobila je 128 poslanika, a stranke, koje pomažu Pilsudskoga: seljačka stranka 25, narodni radnički blok 5 i katolička unija 2. Tako skupa vladine stranke imaju 160 poslanika. Poljski socijalisti su dobili 63 poslanika (prije 44), blok nar. manjina 56 (25 Ukrajinaca, 19

miti dječake, to se vidi, da smo i njih sa 66%, udovoljili, a drugima nijesmo mogli udovoljiti, jer o njima nijesu predležali povoljni pouzdani izvještaji ili su pak postavljali neumjesne zahtjeve, dotično nije bilo reflektanata za ta zvanja.

Što se tiče obiteljskoga stanja dječaka, u kojem su se nalazila prigodom njihovog preuzimanja od strane društva, to ih je 36%, bez obiju roditelja, dotično bez oca ili od oca pala na ratištu, 2%, su djeca invalida, dok su 77% siromašni, što su dokazali i svjedodžbom o siromaštvu. 70% sinovi su poljodjelaca težaka, ratara i radnika, a 17%, sinovi podčinovaika i inih drugih službenika, dakle 93% sinovi su roditelja iz širokih, ponajviše siromašnih, narodnih slojeva.

Što se tiče zdravstvenoga stanja, to je prema statistici zadnjih četiriju godina prosječno 2.7 dječaka obolilo, dok ih je umrlo 0.4%, a što se tiče

Nijemaca, 6 Židova i 6 Bijelo-Rusa), narodni demokrati 37 (prije 101), Wyzwolenie 36, kršć. demokrati i Witos 34 (prije 97), ukrajinski socijalisti 11, nar. radnička stranka 9, cionisti 6, ukrajinski Selrob 9 (se-ljačko-radnički savez 5 ljevičara i 4 desničara), komunisti 5, skupina Stapinskoga 3, radikalni seljaci 1, ukrajinska radnička stranka 1, razni (koji će se priključiti drugim stran-kama) 12.

Vlada za vinogradare

Ekonomsko - finacijski komitet ministara u Beogradu na svojoj sjednici od 7. t. m. zaključio je, da se uvozna carina na galicu snizi za 50%, t. j. od 12 na 6 zlatnih dinara.

Radicevci i držav. pomoć hercegovačkoj sirotinji.

Mostarska Narodna Sloboda od 3. t. m. u svom oduljem članka o skandaloznoj podjeli kukuruza hercegovačkoj sirotinji donosi i ovo:

„Crveni Krat vodi glavnu brigu u srezovima, u kojima je pretežno ili isključivo srpsko pučanstvo, a hrvatski krajevi: Ljubuški, Pošušje, Čapljina, a osobito Mostar, pušteni su gotovo potpuno s vida. Ovo nas začuduje tim više, što nam je poznata dosadašnja častna prošlost Crvenoga Krata, koji nije pazio na plemenske i vjerske razlike, nego je jednako pomagao svakoga, samo je li bio bljedan i potreban.

Osim nerazmjerne opće podjele kukuruza po srezovima, narod se tuži, da vlada velika neurednost i kod podjele u pojedinim selima. Jedne spiske siromašnih ima Oblasni odbor, druge Crveni Krat, a treće politička vlast; a jedni i drugi i treći mijenjaju neprestano spiskove, tako da u podjeli vlada potpuna dezorganizacija i neurednost.

Oblasni je odbor glavno, dapače gotovo potpuno u rukama Radicevaca. Prve spiskove siromašnih sastavio je taj odbor preko sreskih poglavara. Gdje su kod toga sastavljeni Radicevci mogli imati odlučnu riječ preko seoskih glavara, koji su u hrvatskim selima većinom Radicevci, Oblasni je odbor usvojilo te spiskove. Ondje, gdje seoski glavari njesu Radicevci, naknadno se spiskovi mijenjaju, pojedini radicevski korteti brišu sirotinju, koja pripada drugim strankama, a unose u spi-

skove one, koji pripadaju Radicevoj stranci. I Oblasni odbor dijeli potporu iz državnih sredstava po tim korigiranim i stranački prebojenim spiskovima! U pojedinim krajevima stvar tako daleko ide, da Radicevski korteti predstavljaju cijelu pomoćnu akciju kao radicevačku i da po selima šire glasine, da nitko ne može dobiti potpore u hrani, tko nije Radicevac.“

Sto pišu novine o dru Korošcu

Sarajevska Večernja Posta:

„Ovo je prvi put, da se ministar policije imenuje prečanin, koji ne pripada srpskom dijelu našega naroda. Bez sumnje je i ovo značajna pojava, ma koliko je umanjivali politički protivnici g. dr A. Korošca. T. zv. „prečanski front“ (koji broji 85 poslanika naprama 91 prečaninu u vladinim partijama) posavljen je pred činjenica, da je upravni aparat povjeren bratu Slovenca i bez prečanskoga fronta....

Još više g. dr A. Korošec predstavnik je onih naših Slovenaca i Hrvata preko granice pa su opšteg nacionalnog gledišta raduje nas, što on danas sjedi u vladi, kojoj se pri-govara da nema Hrvata među svojim članovima. Gosp. Korošec bio je od uvijek jaki oslon nacionalno potlačenih.

Nismo politički pristase g. dr A. Korošca, niti imademo kakve potrebe da branimo njegov opšte državni i nacionalni rad pred očima onih, koji se imalo bave našom političkom istorijom. Konstatujemo samo kao nacionalni i nezavisni organ jedno mišljenje, da se g. dr A. Korošec i u našoj vanpartijskoj javnosti mnogo cijeni kao čovjek reda i rada i kao nacionalista.

S pravom očekujemo da će njegovo ministarstvo postati ministarstvo reda i rada.“

Zagrebačka demokratska Slobodna Tribuna:

„Glavnjača je glavni blager (pribicevaca). Niko u parlamentu ne brani Glavnjaču. Korošec je za petnaest dana učinio u pitanju Glavnjače više nego oni za deset godina. Ipak oni vječno jurišaju s Glavnjačom. Juriša i Pribičević, koji je od cijele Hrvatske bio napravio Glavnjaču i bezobzirnim terorom lomio snagu narodnu. I protiv općinskih

komesara buni, se danas Pribičević, a u njegovo doba u većoj polovini države i to baš u prečanskim krajevima vjetelati su svuda komesarijati. Kakva frivoznost! I sama glad narodna njima je samo sredstvo bezocne agitacije i opstrukcije.“

Zagrebački federalistički Hrvat pišući o napadaju Radic-Pribičevićeve koalicije na ministra unutrašnjih posala dra Korošca kaže, da si je ta koalicija utvula u glavu, da mora vlada pasti na Glavnjači, a zaboravlja, da im je ta tačka najslabija i da je dr Korošec obećao, da će očistiti Glavnjaču. List ističe: „Uvjereni smo, da će dr Korošec bolje očistiti Glavnjaču negoli Pribičević, Grisogono i Vilder i negoli Stjepan Radic, koji nije maknuo ni pratom, kad je bio u vladi.“

Vjestice u Šibeniku XV. vijeka

Pod tim je naslovom dr P. Kolenđić objelodanio (latinske) dokumente, koje se odnose na proces proti vjestici Mrni Ratkovoj iz Vrlike i njezinoj kćeri Dobri, koje su boravile u našem gradu i bavile se čarolijama, da pribave ljubavnike. Dragan Dragančić, šibenski plemić, bio je tako očaran, da je ugrabio Dobru. Njegova je rodbina dovela čarovnice pred sud i torturu g. 1443. u kolovozu. Kad bi ih stavili malo na mačilo priznavale su svoj čin. Tako je Mrna priznala, da je nagovorila kćer (naće zakonitu žena Jurika), da uzme njegove kose i nokala i stavi ih pržiti, ne bi li tim Jurko čutio odvratnost od svoje priložnice, koju je imao u Vrlici. No kasnije davalaka Mrna, da bolje veže Dobru s Draganom, uze moždine od psa i mačke, učvrst je s jajima, stane u to puhatj i govori: „Kako se ova moždina čvrsti u tavi tako neka se užeže srce Dragana u ljubavi Dobre, moje kćeri“. Napokon to jelo pojeo je Dragan. Da bude ljubav još jača, vražja baba u jedan petak stavila je tri sudica slane vode, kuhala je, miješala šibicom i govorila: „Kako se miješa ova voda, tako neka se okrene srce Dragana u ljubav Dobre“. Srce je pak otkinula Draganu kose i nokata i stavljala mu pod jastuk. Još mu je dala piti vode, u kojoj se prala.

Inače je priznala Mrna, da je ošaravala pišm nekoga vojnika plemića Sr. Čikinića, davši ovom jesti glavu od pijevca, da bolje to pije.

Osuda je bila ova: Mrni i Dobri ima se staviti na glavu papirnata velika kapa sa slikama đavola. Dobra će vući magarca, na kome će joj biti mati okrenuta i držeći rep u rukama, a k tome obučena u prnje i zamazana. Tako će ići oko bedema i po gradskim ulicama, a stražari će vikati, da su obe čarovnice. Osim toga ima se Mrni zigosati vrućim željezom čelo i obrazi, a onda obe isjerati iz gradskih mejaša za pet godina. No (bilo kako bilo) obadvije noću utekoše iz tamnice, prije nego se izvršila ova eksemplarna osuda.

D. K. S.

IZ GRADA I OKOLICE

100.000 dinara za osamice. Ministarstvo narodnoga zdravlja odobrilo je 100.000 dinara za osamice šibenske bolnice. Kako je poznato, osamice je već davno dovršena, ali nije mogla služiti svojoj svrsi, jer nije bilo u njoj dovoljno pokućstva. S odobrenim iznosom osamice će biti potpuno uređena i tim će biti olakšan trud oko suzbijanja raznih epidemija u šibenskoj oklici. To je jedna velika dobit za čitav naš kraj.

Čehoslovačko odlikovanje. Predsjednik čehoslovačke republike odlikovao je između ostalih jugoslavenskih političara i predsjednika financ. odbora nar. poslanika dra Niku Subotića ordenom Bijeloga Lava II. reda.

Ribolov. Ove je godine lov njevine jako dobar. Osobito su sretni zatonski ribari, koji su dvaput uhvatili veliku količinu tanja. Roba je čak pošla u Trst i Zadar, a veći dio i u Zagreb.

Vrijeme je prilično toplo, a i promjenljivo. Zadnjih dana palo je nešto kiše, a jednom i jaka krupa. Kako je prilično natopilo, bit će dobra paša. Zadnje poledice uništile su sasma zelen, a i usjeve. Godina za godinom gora od gore. Siromašni seljaci dosta su bijede pretrpjeli, a i ova godina ih eto izdaje.

Narodna Ženska Zadruga u Šibeniku održala je prošle sabote 3. t. m. svoju glavnu skupštinu. Svi izvještaji odbornica jednoglasno su primljeni, te je ponovo izabrana dosadašnja uprava sa gđom E. Kurajica kao predsjednicom na čelu.

moralne kvalitete, to su prestupci raznih dimenzija, ponajviše najmanjih, zastupani sa 2,7% od sveukupnoga broja.

Od svih dječaka 72%, su iz pasivnih krajeva, dok su aktivni krajevi primili 79%, od sveukupnoga broja, a napose najistočniji krajevi od toga broja 50%. Da si objam administrativnoga rada predstaviti uzmožemo, navadamo, da godišnje ulazi oko 20.000 dopisa, što izaziva daleko preko dvostrakoga broja odgovora. — Društvo broji u svemu 536 organizacija, od toga 464 u domovini i 72 u Americi i inom inozemstvu. Broj članova iznasa 12.700. Od postanka društva, pa do uključivo 1927. godine izdalo je u društvene svrhe 576.000 predratnih zlatnih kruna, 272.000 ratnih kruna i 8.986.000 dinara, dakle otpada na svakoga dječaka 1.440 dinara.

Uzimajući naše specijalne zdravstvene i prosvjetne prilike u obzir,

mora naše društvo, ako hoće da udovolji samo donekle svomu pozivu, osnovati alijedeće institucije prema svomu razvoju i materijalnom razvitku:

a) Prolazni internat u Zagrebu za 80 pitomaca, koji dolaze svakoga prvoga u mjesecu iz svih naših krajeva i ostaju ovdje u pripravnom kurzu 3 tjedna, dakle prolazit će kroz ovakav internat godišnje 960 pitomaca.

b) Stalni internat u Zagrebu za 160 pitomaca osobito nadarenih iz provincije, koji će učiti u najvećim trgovačkim i obrtničkim radnjama grada Zagreba, a kojima poslodavci ne daju stana ni hrane, a često nikakve odštete. Ta dva internata bit će započeta godine 1929., a da se ta dva internata uzdržavati uzmožno, gradi društvo dva zračna doma, koji će pokrivati deficit u izdržavanju obiju internata, i koja ova zračna doma imaju biti gotova do

sredine godine 1929.

c) Stalni internati prema tamošnjim prilikama u većem ili manjem obliku potrebni su u sljedećim mjestima: Sarajevo, Osijek, Beograd, Subotica, Zemun, Split, Sušak, Banjaluka, Tuzla i Sombor.

d) Izašiljanje pitomaca u inostranstvo postaviti na široku bazu.

e) Institut za kvćnu industriju sa internatom.

f) Jedan zavod za onu mušku mladež, koja imade sve preduvjete za namještenje, ali je radi slabe prebrane nesposobna za primiče, pa ju je potrebno ponajprije tjelesno osposobiti.

g) Jedan zavod za onu talentiranu djecu iz provincije, koja radi nepolaska škole, jer škole nije bilo, ne mogu biti namještena, pa će u tom zavodu u kraćem roku potrebite škole dovršiti.

h) Praktičnu gospodarsku školu na imanju Anke grofice Jelačić, a na

istomu imanju internat za onu osobito izabranu djecu iz sviju naših krajeva, koja su svršila pučku školu i koja će ovdje polaziti praktičnu građansku školu te koja poslije svršetka toga prelaze u stalni internat u Zagrebu.

i) Zadrugu za štednju i osiguranje mladeži.

j) Jedno oporavište u gorama, a jedno na moru za vlastite pitomce.

k) Socijalne ustanove za trgovačke i obrtničke, te industrijalne pomoćnike.

l) Socijalne ustanove za inu radničku omladinu između 12 i 24 godine.

m) Sve ovo i za žensku mladež. I tako eto nam rada za više generacija.

Budući da imademo željeznu volju, da to provedemo, bezuvjetno ćemo to provesti, a Bog i hrvatski narod podupirat će nas u ovom plemenitom nastojanju.

Bauksit. Nekoli sinke potovno je počeo bauksit iz rudokopa kod Drniša dolaziti u Šibenik. Dovoze bio zasno, jer su se na rudokopa postavljale razne naprave, tako da će se sada moći mnogo brže da izvaža. U Šibeniku je nastala i repirica između nekih rudničkih grupa za pretovar bauksita, koje se međusobno natječu. Posredovat će i Inspekcija Rada u Splitu.

Nastradao parobrod sa teretom drva iz Šibenika. Pred par dana donijela su novine vijest o nesreći parobroda „Orsoline“, koji se kod Napulja sudario s parobrodom „Leonardo“ i potonuo. Taj je parobrod upravo ukrcao u Šibeniku 1.500 m³ građevnoga drva. Taj je teret potpuno izgubljen. Parobrod je kod sudara jako stradao i u kratko vrijeme potonuo. Od mornara nije nitko nastradao životom.

Pregled ronilačkih aparata. Posebna komisija od Direkcije pomorskoga saobraćaja vršila je zadnjih dana u okolnim mjestima pregled ronilačkih aparata obzirom na predstojeću sezonu lova spužava. Nekoje je stare aparate pronašla nevaljalnu i stavila izvan upotrebe, kako bi se spriječila nesreće.

Dinamit rano dvojicu dječaka. Nekoliko djece iz Danila Kraljice igrajući se na paši naiđoše negdje na dinamit. I ako su oni znali, što su našli i bojali se dinamita, ipak jedan od njih, 16-godišnji Kosta Kovačević, htijevši se pokazati odvažnim, upali dinamit, našto nastane eksplozija i teško rani njega i 12-godišnjega Anta Raka. Drugim se dječacima nije ništa dogodilo, jer su se navrijeme povukli. Ranjenici su dopremljeni u bolnica.

Prodaja vozniha karata. Sve vrste željezničkih karata za našu državu, kao i za druge države, te parobrodarske karte rasprodaju se bez previše cijena kod našega Putničkog Ureda, koji se zasad nalazi u poslovnici g. J. Jadronje na obali. Tu se mogu dobiti također karte za Wagons-Lits. Upozorujemo cij. građanstvo, da nastoji kupovati karte kod Putničkog Ureda i tako ga podupre, e da ono razvije svoj toliko potreban rad.

Šibenska bolnica od 1. t. mj. pripada oblasnom odboru u Splitu, te su je oblasni odbornik g. Masovčin i računarski savjetnik oblasnog odbora g. Zach već preuzeli.

Dalmacija na IX. internacionalnoj izložbi u Bruxellesu. Za uzimanjem mjesnoga belgijskog vicekonzula g. J. Jadronja Dalmacija će biti zastupana na IX. intern. izložbi u Bruxellesu. Na izložbi će biti posebni paviljon za dalmatinske produkte, a već je prispjelo g. Jadronji mnogo uzoraka iz Šibenika i sjv. Dalmacije.

Kriomčar napao financa. Financijski potpreglednik g. B. Mađerić susreo je u Bilicama kriomčara Tomu Vučićevića, koji je nosio 2 kg duhana. Čim je kriomčar opazio financa, skočio je na njega, uhvatio ga za vrat i zadao mu nekoliko ozleđa. Financ nije mogao da upotrijebi oružje, jer je u blizini bilo drugih osoba. Napadač je prijavljen.

Krađa. Nekoliko šibenskih kradljivaca odnijelo je s obale oko 600 kg kukuruza, određenoga za gladne u Privlaci. Policija je lupeže pronašla i napisila Krnčević Jakova, Gambeta Dunku i Šarić Marka.

Kukuruz za gladne u benkovačkom i biogradskom rezu. Zadnjih je dana preko Šibenika stiglo pet vagona kukuruza za gladne u benkovačkom i biogradskom rezu. Kukuruz se dijeli prema popisu, sastavljenom po Crvenom Krstu.

Za gradnju novoga sjemeništa, da počasti uspomenu pk. Mons. Ivana kan. Mirića, darovao je g. Vinko Vučić Din 50. — Uprava mu najljepše blagodari.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počasti uspomenu Marije Treleani: Obitelj Vender-Celar Din 200. Da počaste uspomenu Amalije ud. Nakli: Vinka i Ante Sare Din 50; Frano Pasini i obitelj Din 30; Ivan Bergnocchi i dr Juraj Jurin po Din 20. Da počaste uspomenu Viktora Bioni: Administrativni činovnici tvornice „Sušid“ Din 160; Obitelj pk. Luke Lušića, Lašić i drug, Mario Lušić te Mate i Rikard Šain po Din 50. Da počaste uspomenu Alfreda de Draganih: Obitelj Marija Lušić i dr Giovanni de Difalco po Din 50; Marija Marasovič Din 30. Da počasti uspomenu Karmen Bartulica: Obitelj Vladimira Kulić Din 30. Da počaste uspomenu Petra Bujasa: Joso Jadronja Din 30; Vladimir Kulić i Ivo Belamarčić pk. Tome po Din 10. Da počasti uspomenu Nike Marangunic: Danica Buzolić Din 20. Da počasti uspomenu Zoraida Čipčić rođ. Miović: Obitelj Andre Zafranović Din 80. Da počasti uspomenu Petra Machleda: Obitelj Dušana Novak Din 50. U fond: Stjepan Karković Din 50 i Duško Aras pk. Sime Din 10. — Svima darovateljima Uprava najharnije zahvaljuje.

ORLOVSKI VJESNIK

Uspjeli tečajevi. U Cirkvanti održao je savezni izaslanik brat S. Ramljak vrlo uspio orlovski tečaj od 24-26. veljače. Prigodom tečaja održano je i javno pučko predavanje, na kojemu je izložena narodu orlovska nauka. U onom kraju orlovska organizacija nalazi na sveopće simpatije. — U Središću na Dravi održao se od 26. II do 4. t. mj. tehnički osamnevni orlovski tečaj za orlovska društva iz Medumurja. — U Brodu na Savi bit će orlovski tečaj 10-12. t. mj. za područje orlovske općine u Brodu i okolici. — U Hvaru drži se tečaj početkom ožujka. — Uopće vidi se svuda veliko zanimanje za orlovske tečajeve i osnivanje novih društava.

Novo knjige. Ovih dana izašla su u posebnoj knjižnici Orlovske knjižnice ovogodišnja orlovska tjelovježbena natjecanja za članstvo i naraštaj. U knjižnici se nalazi i par vježbi za razne priredbe. Cijena je knjižlici Din 6, a nabavlja se kod Društvene Nabavne Zadruge, Zagreb, Pejačevićev trg 15. — U skore dane izaći će kao nova knjiga Orlovske knjižnice „Naraštajske ure“, knjiga za rad i vodstvo naraštaja. — Vodama društava posebno preporučamo nabavu „Tajnika“.

Orlovske priredbe u 1928. Kako će se u godini 1928. održati cilo niz orlovskih

predraba, to se već sada za njih čine pripreme. Priredbe će biti uređene po okružjima, to će imati značaj okružnih orlovskih sletova. Mjesto i vrijeme odredit će se u najskorije vrijeme.

Prosvjetna natjecanja. Po našim orlovskim društvima živo se radi za prosvjetna natjecanja. Tokom mjeseca travnja održat će se ova prosvjetna natjecanja pred posebnim saveznim izaslanikom. Uvođenje sustava prosvjetnih natjecanja, kakva imade i orlovska organizacija u Sloveniji, unijelo je mnogo života i intenzivnoga rada. Sustavnim provođenjem ovakvoga prosvjetnog rada postići će se bez sumnje veliki uspjesi.

Novo knjige i listovi

Sv. tajna ženidbe i kršč. život u porodici. O tome je napisao za ovu godinu korizmenu poslanicu križovački biskup dr. Dominije Njiradi. U prvom dijelu govori o ženidbi kao sakramentu, zatim o civilnoj ženidbi, o Božjoj i ljudskoj strani u ženidbi. Iza toga poređuje ženidbu s građanjem nove kuće i pučkim stilom prikazuje, kako ženidba mora biti okrenuta prema suncu-Bogu, te kako treba postupati kod izbora ženidbenoga drugu. Nadijete raspravi o ženidbenim zaprekama i zabranama s praktičnim aplikacijama na porodični život u križovačkoj biskupiji, o pravoj krščanskoj ljubavi, koja je temelj braka, o dužnostima muža i žene, o dužnostima roditeljske odgoje djebe, drugog oca i majke, o dužnostima djece prema roditeljima, o dobrim krščanskim djelima u porodici, o zajedničkoj molitvi i čitanju dobrih knjiga u obitelji. Poslanica je izdana i kao brošura te je kao savršeno štivo prepporučamo svim svojim čitaocima. — Naručuje se kod Narodne Prosvjete, Zagreb, Kaptol 29 uz cijenu od Din 3 po komadu. Kod narudžbe od 10 kom. i više 10%, popusta. Knjižare dobivaju običajni knjižarski popust.

Sienkiewicz: Ognjem i mačem. Ovak lijepi historijski roman velikoga poljskog pisca počela je Knjižnica Dobrih Romana (sekcija Hrv. Knjiž. Društva sv. Jeronima) izdavati u svescima po 1 dinar. Novi prijevod prof. dr. M. Kralj je vrlo dobar, a ilustracija (izvorni drvorezi prof. Z. Serić) uspjeli. Pokušaj, da se u ovom obliku publici, a naročito omladini, dađe valjano štivo, svakako je vrijedan hvale.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Ante Huljev. — Tiskar Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

SALAMA
prva vrsti nova roba posve zrela
dobiva se svagdje.
Prva hrvatska tvornica salama, sušena mesa i masti

M. Gavrilovića
sinovi d. d. Petrinja
zastupstvo:
JOSIP JADRONJA
ŠIBENIK (Dalmacija)

STARE KOVINE,
bakar, mjad, olovo, cink, aluminijum, strogofine od mjedi, slova, rabljena strojeva, akumulatorske ploče, tračnice, kupujemo svaku količinu i plaćamo uz gotov novac. „Ferrometal“ kd, Zagreb, Slovenska ul. 12.

Originalan francuski
ECLAIR VERMOREL
je najbolja prskalica na svetu.
Generalno zastupstvo:
BARŽEL D. D., SUBOTICA
Ištito ganovnik! Može se dobiti svagde.

MALI OGLASNIK
Prodaje se mladi konj. Obratiti se na: Josip Jadronja — Šibenik

Pozor!
Cij. mušterijama Pučke Tiskare
dajem do znanja, da sam ovih dana otvorio u Kralja Tomislava ulici PAPIRNICU, u kojoj će se moći dobiti kancelarijskog i školskog pribora kao: zadaća svih veličina, risanka, pisanka, blokova, risačeg papira itd. Uz najpovoljnije cijene. U njoj će se također primati sve narudžbe za razne tiskarske radnje. Preporučujući se za što bolji posjet bilježim sa veštovanjem

PAPIRNICA
kancelarijskog pribora
Jerolim Matačić pk. Petra

Pozor!

Ovo je pravi originalni Vlahov elixir koji okrijepljuje i ozdravljuje kojeg proizvadjja jedino R. VLAHOV

Nagradjen na svim svjetskim izložbama.
Ime VLAHOV i dotična etiketa zakonom su zaštićeni kod svih država svijeta

ČUVAJTE SE PATVORINA!

Tvornica utemeljena godine 1861.